

Stikstofdebat is niet gebaat bij wederzijds beschuldigen

• **Communicatiedocent: landbouwtransitie vraagt wederzijds begrip**

• **Theo Klein**

Leeuwarden | Wegblokkades met trekkers, doodswervelingen en bezoek bij een politicus aan huis. De kloof tussen boeren en politici in het stikstofdebat is groot. En afgaande op de blokkades bij distributiecentra van diverse supermarkten, afgelopen weekend, lijkt die kloof alleen maar dieper te worden.

Toch ontdekte Korien van Vuuren (43), docent-onderzoeker aan de Christelijke Hogeschool Ede, dat er tussen het verbale hakken-in-het-zandgeweld en wederzijdse verwijten vorig jaar ook gesprekken waren waar de partijen elkaar wel bereikten.

Een mooi voorbeeld noemt ze GroenLinks-politicus Jesse Klaver. Hij werd in 2019 op het Malieveld uitgejouwd en boeren reden met een doodskist rond met zijn naam erop.

Door boeren vervolgens niet af te schilderen als de grote milieuvuilers of ze de les te lezen, werd er wel naar hem geluisterd. „Zijn boodschap was niet dat het landbouwsysteem was vastgelopen. Hij erkende dat de politiek het niet goed heeft gedaan. Dat boeren inderdaad te maken hebben gehad met een inconsistent en steeds wisselend beleid. Daarna kon hij zijn boodschap wel kwijt dat voor een gezonde natuur en landbouw het roer om moet.”

Klavers optreden laat volgens Van Vuuren zien dat ook in verhitte debatten inhoudelijke toenadering mogelijk is als er bewuste keuzes worden gemaakt in hoe je je zelf en je ge-

sprekspartners neerzet of *framet*. Voor haar onderzoeksartikel over deze wijze van *framemen*, ook wel *interactional framing* genoemd, kreeg ze de Emerald Professional Impact Award 2020, een internationale communicatievakprijs.

Vruchtbaarder

Bij emotionele debatten als over stikstof, maar ook bij andere heikele onderwerpen als de energietransitie, is het vruchtbaarder om van deze technieken gebruik te maken dan de andere partij met feiten te overladen, ook al zijn die nog zo waar. „Het lastige is dat ook harde feiten door de ander niet als waar worden beleefd. De gruttostand en insectenaantallen zijn schrikbarend achteruitgegaan. Maar een boer die over zijn landerijen loopt en het gras ziet groeien, kan dat nog steeds zien als goed onderhouden natuur.”

Bij een probleem als de vastgelopen landbouw, maar ook het aanpassen aan de klimaatcrisis, werkt de onderhandelingsmethode van uitruilen volgens Van Vuuren niet. „Zo'n uitruilgesprek gaat over het verdelen

Korien van Vuuren. Foto: CHE

van de koek. Terwijl je voor een systeemverandering eigenlijk samen een nieuwe koek moet bakken. Daarbij past *interactional framing* die gericht is op het geheel en op gedeelde waarden. Waarden zoals het werken aan een gezonde bodem voor de komende generaties.”

Al lijkt het landbouwdebat vooral nog vanuit de loopgraven te worden gevoerd, Van Vuuren ziet ook lichtpuntjes. „Er zijn steeds meer boeren die inzien dat de bodem verarmt, de biodiversiteit afneemt en het boeren op de huidige manier vastloopt. Een deel van hen wacht niet op de over-

heid, die vooral het huidige systeem een beetje wil bijsturen, maar gaat zelf op een duurzame manier aan het werk. Als intensieve boeren om hen heen zien dat je met minder kunstmest en met groenbemesters ook een boterham kunt verdienen, zijn ze eerder bereid stappen te zetten.”